

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandaal 30 B
N-7012 Trondheim

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Fax: (+ 47) 73 84 16 41
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
Postmottak@oed.dep.no

Deres ref.
11/ 01048-1

Deres kontaktperson

Vår ref.
2012/33-350.5

Vår kontaktperson
Anne Kolstad

Dato
29.2.2012

Hørings svar fra Norsk Ornitologisk Forening - Forslag til program for konsekvensutredning for området vest for avgrensingslinjen i Barentshavet sør

Vi viser til henvendelse fra Olje- og energidepartementet (OED) datert 24.11.11 hvor det gis anledning til å komme med kommentarer knyttet til Forslag til program for konsekvensutredning etter petroleumsloven for det tidligere omstridte området vest for avgrensingslinjen i Barentshavet sør. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) ønsker å komme med innspill og forslag til konsekvensutredningsprosessen i henhold til 1.4. Plan for konsekvensutredningsprosessen.

I forslaget til program for konsekvensutredning legges det opp til konsekvensutredning etter petroleumsloven. Naturmangfoldlovens § 7 slår fast at de miljøretslige prinsippene som er nærmere beskrevet i nml §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette gjelder også myndighetsutøvelse etter andre lover. Vurderingene etter disse paragrafene skal fremkomme eksplisitt av vedtaksgrunnlaget. I og med at konsekvensutredningen for Barentshavet sør vil være et viktig grunnlag ved vurdering av eventuelle tillatelser til å lete etter petroleumsforekomster, må nml § 7 følges. I Norges territorialfarvann gjelder alle lovens paragrafer, mens i norsk økonomisk sone er nml §§ 11 - 13 unntatt. Begrensninger i kunnskapsgrunnlaget/datagrunnlaget må tydelig komme fram i utredningen, slik at det gjøres klart hva som kan utredes, og hva man har for lite kunnskapsgrunnlag til å vurdere. Det bør også komme klart fram i programmet hvordan ivaretagelse og avveining av miljøhensyn i forhold til alle andre aktuelle hensyn planlegges vurdert og ivare tatt i KU. Direktiv 2001/42/EC pålegger EUs medlemsland å gjennomføre SEA (Strategic Environmental Assessments). Dette innebærer å utrede antatte miljøkonsekvenser av planlagte planer og programmer før de vedtas, for å sikre en høy grad av miljøbeskyttelse og for å sikre en bærekraftig utvikling.

Kunnskapsgrunnlaget

Forslaget til program for konsekvensutredningen er svært mangelfullt når det gjelder skissering av kunnskap om Barentshavets betydning for sjøfugl. Det er godt dokumentert at sjøfuglbestandene går tilbake, men årsakene til dette er ennå ikke tilstrekkelig klarlagt. Nærings situasjon og sviktende næringstilgang, særlig i hekketiden, er viktige deler av

problemkomplekset, og likeledes antas at dette igjen kan ha sammenheng med klimatiske faktorer, men samtidig er det uklart i hvilken grad menneskete påvirkninger i tillegg har kompliserende og forsterkende effekter. Dette vil også gjelde for den fulle forståelse av hvordan petroleumsaktiviteten i havområdene virker inn. Det haster å få kartlagt hvilke faktorer som fører til bestandsnedgang hos de ulike sjøfuglbestandene og hvilke tiltak som kan settes inn for å snu de negative trendene. Det er oppsiktsvekkende at OED vurderer dagens kunnskapsgrunnlag som tilstrekkelig, og at en ikke ser behov for innhenting av ny kunnskap. Det må konstateres at kunnskapsgrunnlaget *ikke* er godt nok, og innhenting av kunnskap vil kreve mye lengre tid enn det som er skissert i tidsplanen.

Den nordiske handlingsplanen for sjøfugl (NMR, 2010) viser til behov for kunnskap om vandringer, habitatbruk og viktige leveområder for sjøfuglbestandene i Barentshavet. Det samme er påpekt i en rekke internasjonale prosesser, blant annet for å styrke plan- og beslutningsgrunnlaget for petroleumsvirksomhet. Under utredning av relevante problemstillinger må det foretas vurderinger og analyser som har relevans for hele arealet i utredningsområdet. Ut i fra dette kan en vurdere hvorvidt konsekvensutredningen gir grunnlag for å gå videre med åpningsprosessen i hele området, eller om det er deler av området som vil være uforenelig med aktivitet av miljøhensyn og eventuelle andre utfordringer. Det eneste riktige må derfor være at det settes en åpen frist for innsamling av nødvendig kunnskap.

Kunnskapsstatus for sjøfugl

Barentshavet sør er det mest verdifulle området for sjøfugl langs kysten av Nord-Vest Europa og har en av verdens tetteste bestander av sjøfugl. Omtrent en tredjedel av artene som bruker området er oppført på rødlista over truede arter. Flere av disse artene er også omfattet av internasjonal bekymring fra bl.a. CBD (AEWA), OSPAR (BDC) Arktisk Råd (CAFF) og Nordisk Ministerråd. Enkelte er også listet som «Globalt Utrydningstruet» på IUCN's internasjonale rødliste. Barentshavet Vest har ikke de samme kvalitetene som Barentshavet Sør, som altså er et svært viktig område for sjøfugl i en global sammenheng. I og med at dette nå er norsk rettighetsområde, er det Norge som har forvaltningsansvaret for sjøfuglbestandene som bruker dette området.

Spesielt viktige områder:

- Varangerfjorden, - et IBA (Important Bird Area) som blant annet er av stor betydning som overvintringsområde for Vest-Europas største forekomst av den globalt truede stelleranda.
- Hornøya, - for tiden ansett som et av Norges aller viktigste fuglefjell. Et artsrikt fuglefjell som er sentralt for forskning og overvåkning. Så langt har Hornøya hatt vellykket reproduksjon hos alle hekkende arter, også den siste 10-års perioden. Fuglefjellet huser blant annet en betydningsfull og livskraftig bestand av den kritisk truede arten lomvi.
- Grunne områder i havet som er særlig viktige for dykkendene og alkefuglens næringsøk. Det er behov for kartlegging av slike områder da det eksisterer lite kunnskap om dem.
- De nære kystområdene nord for Vardø hvor blant annet store deler av bestandene av polarlomvi og havhest oppholder seg deler av året (tresifrede antall tusen individer).

Slik forslaget foreligger i dag er den sørligste delen av utredningsområdet innenfor aksjonsradius til de hekkende sjøfuglene på Hornøya. Vurdering av hvilke konsekvenser eventuell oppstart av petroleumsvirksomhet kan få for disse områdene må tas inn i konsekvensutredningen. Varangerfjorden og Hornøya er betydningsfulle reisemål for norsk økoturisme, derfor må eventuelle konsekvenser for økoturisme inkluderes i utredningen.

Det må utredes om det bør avsettes hensynssoner som kan danne en grense for nærhet til petroleumsindustri for spesielt viktige deler av utredningsområdet.

Viktige arter som bruker området:

I forslaget til konsekvensutredningsprogram har OED først og fremst fokusert på lunde og krykkje på grunn av at Norge har store hekkebestander av disse artene. Minst like viktig er det at flere sårbare og truede sjøfuglarter bruker utredningsområdet til ulike deler av året. NOF finner derfor OEDs forslag svært mangelfullt og ikke i samsvar med det forvaltningsansvaret Norge har for hele artsspekteret av sjøfugl. Alkefugler skårer høyt på sårbarhet overfor olje (Oil Vulnerability Index 77,2 for alkefugler; Camphuysen 1989). Bestandstilhørigheten hos fuglene som bruker området er langt fra tilstrekkelig kjent, selv om både ringfunn og bestandsutvikling i en rekke fuglefjell etter kollapsen hos alkefugl på beite i Barentshavet 1986-87 indikerer at disse havområdene samler fugl fra et meget stort geografisk område. Dermed er det også vanskelig å påvise konsekvenser av et eventuelt akutt oljeutslipp på bestandsnivå. Bruk av lysloggere for å undersøke sjøfugls vandringer vil kunne bidra til å fremskaffe bedre kunnskap på bestandsnivå.

Det går også et svært omfattende trekk av russiske tundrahekkende våtmarksfugler (Arctic Migration) gjennom dette området når de trekker langs kysten fra Sletnes på Nordkynnhalvøya til Varanger for så å krysse dette havområdet på veien videre østover. Særlig viktig er arter som gulnebbblom og polarjo, men området er også viktig for en rekke andre arter, også mer fåtallige og spesialiserte arktiske arter som er langt mindre kjent og kartlagt enn de mer tallrike og vanlige artene. For disse er kunnskapsgrunnlaget for dårlig til å kunne vurdere deres status og sårbarhet i en konsekvensutredning. For andre er kunnskapsgrunnlaget også mangelfullt, men likevel nok til at det må settes krav om særskilt vurdering av disse artene i konsekvensutredningen:

Havhest

Arten er plassert i kategori nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Den norske hekkebestanden med tidligere tyngdepunkt på Sunnmøre har hatt total hekkesvikt i den viktigste kolonien (Runde) de siste 10 åra, og er åpenbart inne i en betydelig nedgang som er vanskelig å tallfeste så lenge den ikke går til hekking. I Barentshavet sør er det svært store forekomster av arten med mer enn 100 000 individer.

Polarmåke

Plassert i kategori nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Arten hekker på Svalbard og er truet på grunn av miljøgifter og reduksjon av næringsgrunnlaget. Flere tusen individer bruker utredningsområdet høst, vinter og vår.

Praktærfugl

Arten er oppført på Bern II listen. Arten hekker ikke i Norge men i vinterhalvåret er det en kjent konsentrasjon på minst 5000-10 000 fugler i de sørlige delene av utredningsområdet.

Stellerand

Globalt truet art (VU) som også vurderes for den norske rødlisten siden en så stor andel av verdensbestanden overvintrer i norske områder. Kola-kysten i Vest-Russland og Varangerkysten har 95 % av den europeiske overvintringsbestanden. Arten har vært i kraftig tilbakegang de siste to 10-års periodene. Rødlistevurderingen konkluderer med at arten vil være utsatt ved økt oljeaktivitet i nord.

Havelle

En viktig art som er SPEC (Species of European Conservation Concern) og som nå vurderes inn på IUCN sin rødliste. Det er viktige forekomster av arten i Varangerfjorden.

Lomvi

Plassert i kategorien kritisk truet (CR) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Det er registrert en bestandesnedgang på 99 % i Norskehavet og en noe mindre nedgang i Barentshavet. Totalt er nedgangen i den norske bestanden vurdert til over 80 % for perioden 1962-2009. Hornøya huser en av de få livskraftige bestandene på fastlands-Norge. Dette er en forekomst av arten på 10 000-15 000 par som for tida har positiv bestandsutvikling. Ringmerkingsfunn av unger merket på Runde allerede første høst/vinter så langt nord og øst som Kolahalvøya, indikerer at også fugl fra de sørlige bestandene av arten kan være samlet i disse havområdene. Det indikerer videre at negative effekter i dette havområdet kan ramme vidt forskjellige regionale bestander under visse sammenfall av omstendigheter.

Polarlomvi

Arten har blitt oppgradert fra nær truet (NT) på *Norsk Rødliste for arter 2006* til å bli plassert i kategori sårbar (VU) på *Norsk Rødliste for arter 2010*. Den norske «fastlandsbestanden» består av ca. 1500 reproduserende individer som har hatt en bestandsnedgang på 20 % for perioden 1978 - 2009. Hornøya er eneste hekkeplass for arten på fastlands-Norge. Tettheten av polarlomvi i utredningsområdet er stor hele året. Fra februar til mars er tidvis store deler av bestanden i Nord-Vest Atlanterhavet konsentrert i Ytre Varangerfjord og i havområdene utenfor Hornøya. Antallet kan overstige 1 million individer!

Konklusjon

- NOF konstaterer at tidsplanen som foreligger vil være til hinder for kunnskapsinnhenting som kan gi tilstrekkelig beslutningsgrunnlag.
- Det er åpenbart at kunnskapsstatus for sjøfuglene i området må forbedres kraftig og at det i konsekvensutredningen må legges mye større vekt på konsekvensvurdering for de ulike truede sjøfuglartene som bruker området enn det som er lagt til grunn i OEDs forslag
- Med så mangelfull kunnskap på viktige områder og for viktige og sårbare, dels kritisk truede sjøfuglarter, kan det ikke åpnes for oljeboring i dette globalt viktige fugleområdet. Flere av de mest truede sjøfuglartene er særlig sårbare for oljeutslipp. Før det kan foretas en konsekvensvurdering for sjøfugl i de aktuelle havområdene må det kartlegges hvilke områder som er sentrale for de ulike artene til ulike tider på året og under ulike forhold. Det må være utelukket å åpne disse områdene før tilstrekkelig kunnskap foreligger og det kan gjennomføres en konsekvensutredning som tilfredsstillende kravene til en bærekraftig og framtidsrettet forvaltning av så viktige naturressurser som økosystemene i våre nordlige havområder representerer.

Referanser

- Camphuysen C.J. 1989. Beached-bird Surveys in the Netherlands 1915-1988; Seabird Mortality in the southern North Sea since the early days of Oil Pollution. Techn. Rapport Vogelbescherming 1, Werkgroep Noordzee, Amsterdam. 322 s.
- Fauchald, P., 2011. Sjøfugl i åpent hav. Utbredelsen av sjøfugl i norske og tilgrensende havområder. – NINA Rapport 786. 33 s.
- Heat, M.F. and Evans, M.I., eds. (2000) Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation. 1: Northern Europe. Cambridge, UK: BirdLife International (Birdlife Conservation Series No. 8). 866 s.
- Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.

- Nordisk ministerråd, 2010. Action plan for seabirds in Western – Nordic areas. Report from a workshop in Malmö, Sweden, 4 – 5 May 2010. TemaNord 2010:587. 142 s.
- Aarvak, T., Øien, I.J., Krasnov, Y.V., Gavrilov, M.V. & Shavykin, A.A. 2011. Survey of total wintering population of Steller's Eider in Norway and Russia in 2009. NOF-notat 2011-1. 8pp

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken

Kjetil Aa. Solbakken
Generalsekretær

Alv Ottar Folkestad

Alv Ottar Folkestad
Leder

Kopimottakere

Miljøverndepartementet, postmottak@md.dep.no
Direktoratet for naturforvaltning, postmottak@dirnat.no
WWF-Norge, wwf@wwf.no
Naturvernforbundet, naturvern@naturvernforbundet.no
Greenpeace, info.nordic@greenpeace.org
SABIMA, sabima@sabima.no
Natur og ungdom, info@nu.no
Bellona, info@bellona.no